

NARODNA BANKA SRBIJE

PREGLED DEŠAVANJA NA SVETSKOM FINANSIJSKOM TRŽIŠTU

6–10. januar 2020.

Sektor za monetarne i devizne operacije

Odeljenje za devizne rezerve

Odeljenje za operacije na otvorenom tržištu

Januar 2020.

I Kretanja na tržištima razvijenih zemalja

1.1

Kretanje vodećih indeksa akcija

Indeks	Država	Nivo indeksa	Promena u %	
		10. 1. 2020.	1w	YoY
S&P 500	SAD	3.265,35	0,94%	25,75%
Dow Jones Industrial	SAD	28.823,77	0,66%	20,09%
NASDAQ	SAD	9.178,86	1,75%	31,39%
Dax 30	Nemačka	13.483,31	2,00%	23,46%
CAC 40	Francuska	6.037,11	-0,12%	25,62%
FTSE 100	Velika Britanija	7.587,85	-0,45%	9,29%
NIKKEI 225	Japan	23.850,57	0,82%	18,28%
Shanghai Composite	Kina	3.092,29	0,28%	21,98%

Izvor: Bloomberg.

1.3

Kretanja na deviznom tržištu

EUR				USD			
Kurs		Promena EUR u %		Kurs		Promena USD u %	
		1w	YoY			1w	YoY
EUR/USD	1,1122	-0,45%	-3,34%	USD/EUR	0,8991	0,45%	3,45%
EUR/GBP	0,8515	-0,25%	-5,64%	USD/GBP	0,7656	0,20%	-2,38%
EUR/CHF	1,0818	-0,26%	-4,35%	USD/CHF	0,9726	0,19%	-1,05%
EUR/JPY	121,78	0,96%	-2,37%	USD/JPY	109,48	1,40%	1,01%
EUR/CAD	1,4511	0,03%	-4,72%	USD/CAD	1,3047	0,49%	-0,02%

Izvor: Bloomberg.

1.4

Kamatne stope na tržištu novca*

Ročnost	EURIBOR			LIBOR								
				USD				GBP		CHF		
				Nivo u %	Promena u b.p.		Nivo u %	Promena u b.p.		Nivo u %	Promena u b.p.	
					1w	YoY		1w	YoY		1w	YoY
O/N	-0,54%	-0,10	/	1,55%	0,00	-88,00	0,71%	0,07	0,50	-0,71%	-1,82	2,25
1M	-0,46%	-2,00	-9,90	1,68%	-3,76	-83,76	0,69%	-1,51	-4,19	-0,77%	0,14	0,56
3M	-0,40%	-1,10	-8,70	1,84%	-3,61	-95,92	0,78%	-1,41	-13,61	-0,68%	0,28	2,86
6M	-0,33%	-1,10	-9,80	1,87%	-2,08	-98,83	0,84%	-2,64	-20,23	-0,62%	0,34	1,22
12M	-0,25%	-1,50	-13,50	1,97%	0,25	-105,24	0,93%	-3,56	-25,71	-0,48%	1,30	0,72

* EURIBOR i LIBOR za ročnosti od 1 do 12 meseci a €STR, SOFR, SONIA i SARON za O/N

Izvor: Bloomberg.

1.5

Referentne kamatne stope vodećih centralnih banaka*

	RKS (u %)	Poslednja promena (u p.p.)	Datum promene	Naredni sastanak	Očekivanje RKS za T1 (u %)
Evropska centralna banka	-0,5	-0,10	12. 9. 2019.	23. 1. 2020.	-0,50
Federalne rezerve SAD	1,50–1,75	-0,25	30. 10. 2019.	29. 1. 2020.	1,75
Banka Engleske	0,75	+0,25	2. 8. 2018.	30. 1. 2020.	0,75
Banka Kanade	1,75	+0,25	24. 10. 2018.	22. 1. 2020.	1,75
Narodna banka Švajcarske	-0,75	-0,50	15. 1. 2015.	19. 3. 2020.	-0,75

* RKS na poslednji dan izveštajnog perioda; kamatna stopa na depozitne olakšice za ECB (RKS je 0,00%).

Izvor: Bloomberg.

Kurs EUR/USD

U izveštajnom periodu evro je oslabio za 0,45% prema dolaru. Kurs EUR/USD se kretao u rasponu od 1,1085 do 1,1206 (tokom perioda trgovanja) odnosno od 1,1105 do 1,1195 (vrednost na kraju dana, Bloomberg Composite London).

Evro je najveću vrednost tokom ovog perioda od 1,1206 (odnosno 1,1195 na zatvaranju) zabeležio na samom početku nedelje, kada su objavljene vrednosti ekonomskih pokazatelja za zonu evra i Nemačku koji su bili bolji od očekivanih. Maloprodaja u Nemačkoj ostvarila je u novembru međugodišnji rast od 2,8% (prognozirano 1,0%), dok su konačni PMI indeksi poslovne aktivnosti za decembar (za sektor usluga i kompozitni) iznosili 52,9 i 50,2 (respektivno), što je iznad očekivanih 52,0 i 49,5. Takođe, pokazatelj poverenja investitora zone evra Sentix za januar iznosio je 7,6 (daleko iznad očekivanih 2,6 i 0,7 prethodnog meseca), a Markit PMI kompozitni indeks poslovne aktivnosti za zonu evra u decembru porastao je na 50,9 (u odnosu na novembarskih 50,6).

Tokom izveštajnog perioda, evro prema dolaru oslabio za 0,45%

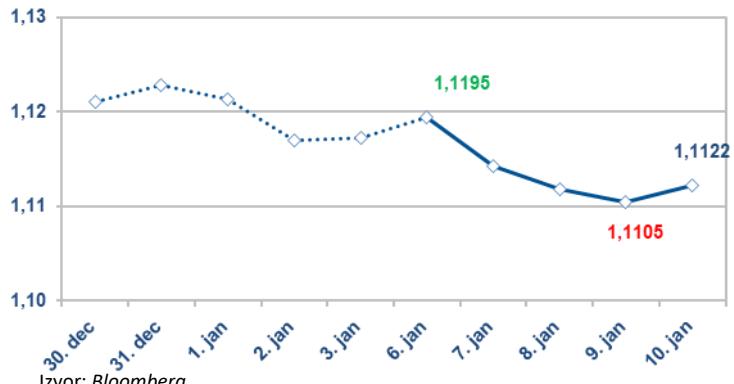
Međutim, već narednog dana menja se trend, pa je do kraja izveštajnog perioda dolar jačao. **ISM indeks neproizvodnog sektora SAD u decembru je povećan na 55,0 (očekivano 54,5, u novembru 53,9)**, što je najviši nivo od avgusta. Najveći rast je zabeležen kod komponente poslovne aktivnosti (57,2), što ukazuje na snažan oporavak spremnosti za ulaganja kod proizvođača (nakon pada u novembru). Pored toga, objavljeni podaci su pokazali da je trgovinski deficit SAD u novembru pao na trogodišnji minimum jer se uvoz dodatno smanjio, a izvoz oporavio, ukazujući na to da je američka ekonomija završila 2019. godinu u dobrom stanju.

Generalno gledano, solidno stanje ekonomije SAD i visoke kamatne stope u poređenju sa ostalim vodećim ekonomijama podržavaju dolar, ali je njegov status valute „sigurnog utočišta“ pomalo nestabilan. To se pokazalo i početkom ove godine, jer dolar nije uspeo znatno da ojača nakon eskalacije tenzija između SAD i Irana i oštrog smanjenja spremnosti na rizik, ali je ojačao u periodu kada su tenzije splasnule i kada je tokom ove nedelje spremenost na rizik na tržištu ponovo ojačala. Izjave zvaničnika FED-a tokom nedelje ponovo su potvrđile stav da neće biti prilagođavanja kamatnih stopa ako ne bude značajnih promena u ekonomskim izgledima.

S druge strane, **evro je gubio na vrednosti nakon podatka da su industrijske porudžbine u Nemačkoj neočekivano smanjene za 1,3% u novembru** (očekivan i prethodno zabeležen rast 0,2%), što je najveće smanjenje od jula ove godine. Prema procenama Bundesbanke, **nemačka ekonomija će verovatno zabeležiti stagnaciju u četvrtom tromesečju 2019. godine, dok će rast u ovoj godini biti ispod 1%**.

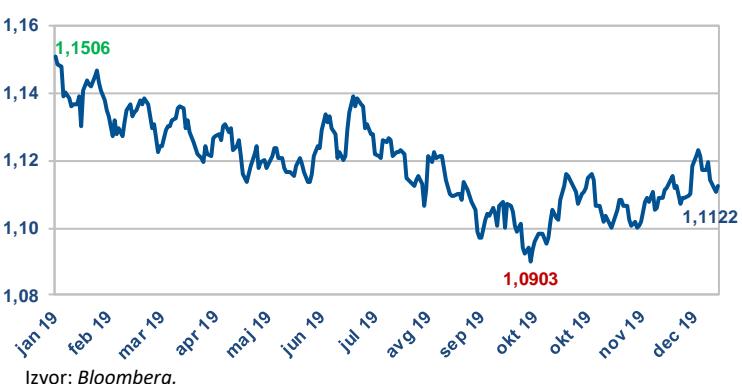
1.6

Kurs EUR/USD tokom izveštajnog perioda

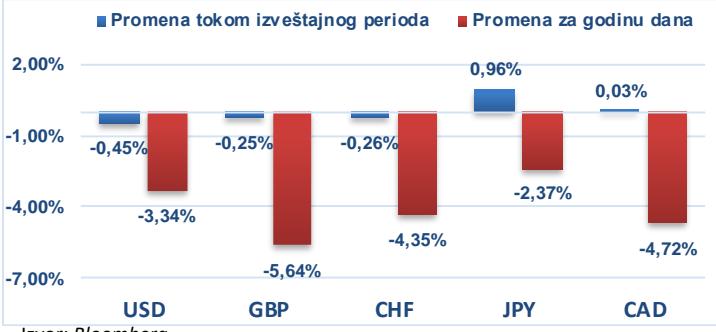
1.7

Kurs EUR/USD poslednju godinu dana

1.8

Promena vrednosti evra prema odabranim valutama

Poslednjeg dana perioda vrednost evra se blago **oporavila** nakon što je objavljen podatak sa američkog tržišta rada da je broj novih radnih mesta van sektora poljoprivrede (tzv. *NFP – Non-Farm Payrolls*) u decembru iznosio 145.000 (ispod očekivanih 160.000), dok je vrednost pokazatelja za prethodna dva meseca revidirana naniže. Takođe, zarade (po radnom satu) u decembru su povećane za 0,1% (očekivano 0,3%), dok je na godišnjem nivou stopa rasta zarada smanjena na 2,9%, što je najniži nivo od sredine 2018. godine.

Vrednost evra je izveštajni period završio na nivou od 1,1122 dolara za evro.

Državne obveznice SAD

Tokom ove nedelje prinosi državnih obveznica SAD umereno su rasli duž cele krive. Prinos dvogodišnje obveznice povećan je za oko 4 b.p. (na 1,59%), dok je prinos desetogodišnje obveznice povećan za oko 3 b.p. (na 1,82%).

Pored objave solidnih podataka o rastu aktivnosti u uslužnom sektoru, smanjenju trgovinskog deficit-a, kao i podataka s tržišta rada SAD, na rast prinosa uticalo je i smanjenje političkih tenzija krajem nedelje, nakon što je neizvesnost bila znatno povećana u prethodnoj nedelji, pre svega usled dešavanja na Bliskom istoku.

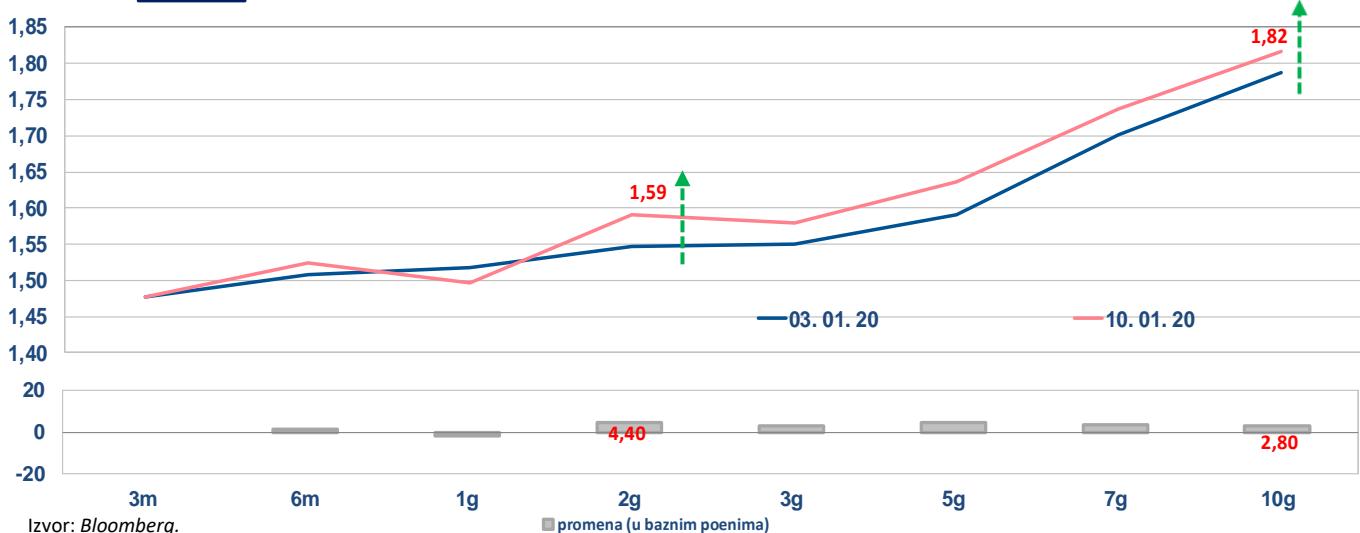
1.9 Značajni pokazatelji privredne aktivnosti SAD

Pokazatelj	Period	Očekivani podatak	Aktuelni podatak	Prethodni podatak
Trgovinski deficit, u mlrd USD	Nov.	-43,6	-43,1	46,9
ISM index neproizvodnog sektora	Dec.	54,5	55,0	53,9
Broj novih radnih mesta van poljoprivrede (NFP), u hiljadama	Dec.	160	145	256

Izvor: Bloomberg.

1.10

Kriva prinosa državnih obveznica SAD (na dan, na godišnjem nivou, u %)

Izvor: Bloomberg.

ISM indeks neproizvodnog sektora SAD u decembru je povećan na 55,0 (očekivano 54,5, u novembru 53,9). Rast se beleži kod komponente poslovne aktivnosti (57,2, najviši nivo od avgusta), ukazujući na snažan oporavak spremnosti za ulaganje proizvođača u decembru (nakon pada u novembru), dok je komponenta koja se odnosi na zaposlenost ostala skoro nepromenjena, ali je daleko u zoni ekspanzije (55,2). Takođe, pad vrednosti komponente novih porudžbina u decembru (54,9) ukazuje na njihov nešto sporiji rast krajem godine. Ovi podaci ukazuju na nastavak solidnog rasta aktivnosti u uslužnom delu ekonomije SAD, kao i na stopu rasta BDP-a od oko 2%.

Trgovinski deficit u SAD u novembru je smanjen za više od 8% u odnosu na prethodni mesec, na nivo od 43,1 mlrd dolara, što je najniži nivo za poslednje više od tri godine. Smanjenje deficit-a u novembru, treći mesec zaredom, rezultat je pada uvoza za 1,0% (na 252 mlrd), dok je i izvoz povećan za 0,7% (na 209 mlrd). Ukupan trgovinski deficit za prvih 11 meseci prethodne godine iznosi 563 mlrd, slično kao i u istom periodu 2018. (566,9 mlrd). Izvoz u Kinu je smanjen za 11,4%, dok je uvoz smanjen za 15%, te deficit u trgovini s Kinom u prvih 11 meseci iznosi oko 320 mlrd dolara. Takođe, krajem godine, prvi put za poslednjih 40 godina, registrovan je suficit u trgovini naftom, što takođe doprinosi smanjenju ukupnog deficit-a.

Smanjenje deficit-a u novembru delom je privremenog karaktera, usled raščišćavanja zaliha kod prodavaca u SAD, te uvoz može rasti u narednim mesecima, iako će usporavanje privatne potrošnje u SAD biti ograničavajući faktor.

Krajem nedelje objavljeni su podaci s tržišta rada u SAD, koji ukazuju na nastavak solidnog rasta zaposlenosti. To će nastaviti da podstiče snažan rast potrošnje stanovništva i smanjiti zabrinutost oko očekivanog usporavanja ekonomski aktivnosti u SAD. S druge strane, rast zarada je vrlo slab i ukazuje na niske inflatorne pritiske po ovom osnovu, što bi moglo povećati pritisak na FED da reaguje daljim smanjenjem referentne kamatne stope.

Broj novih radnih mesta van sektora poljoprivrede (tzv. *NFP* – *Non-Farm Payrolls*) u decembru je iznosio 145.000, što je nešto ispod očekivanja analitičara (160.000). Najveći rast zaposlenosti zabeležen je u uslužnom sektoru (140.000), kao i u građevinskom sektoru (20.000), dok je u proizvodnom (-12.000) i javnom sektoru (-17.000) zaposlenost smanjena.

Tokom 2019. godine broj radnih mesta povećan je za ukupno 2,11 miliona, u proseku za oko 176.000 mesečno, što je ispod proseka iz prethodne godine (233.000), ali znatno iznad nivoa potrebnog za održavanje zaposlenosti na sadašnjem nivou (oko 100.000 mesečno, u skladu s rastom populacije).

Stopa nezaposlenosti u decembru je ostala nepromenjena – na 3,5%, što je najniži nivo za poslednjih 50 godina, dok je stopa participacije (učešća radno sposobnog stanovništva na tržištu rada) takođe nepromenjena – 63,2%.

Zarade (po radnom satu) u decembru su povećane za 0,1% u odnosu na prethodni mesec (očekivano 0,3%), dok je na godišnjem nivou stopa rasta zarada smanjena na 2,9%, što je najniži nivo od sredine 2018. godine i manje od očekivanja i stopa rasta na kraju novembra (3,1%).

Državne obveznice Nemačke

Tokom izveštajnog perioda prinosi nemačkih državnih obveznica blago su porasli. Prinos nemačke dvogodišnje obveznice povećan je sa **-0,63%** na **-0,60%**, dok je prinos desetogodišnje obveznice povećan sa **-0,28%** na **-0,24%**.

Nakon pada prinosu na početku izveštajnog perioda, do koga je došlo usled rasta geopolitičkih tenzija i mogućeg većeg vojnog sukoba SAD i Irana, prinosi su se povećali i nedelju završili nešto iznad početnog nivoa usled smirivanja tenzija, kao i rasta optimizma pred potpisivanje trgovinskog dogovora SAD i Kine.

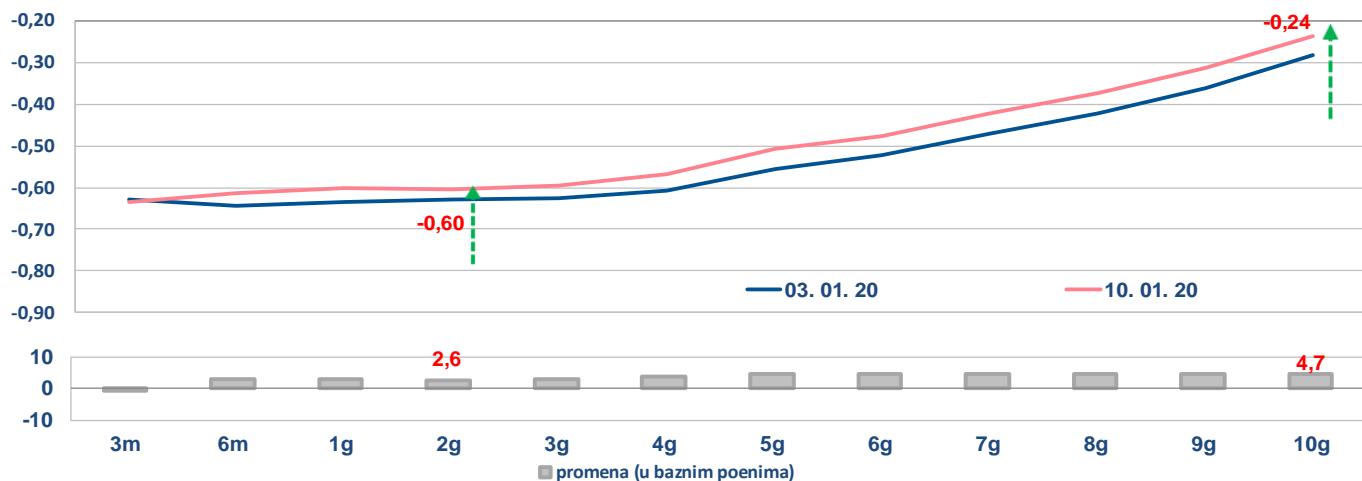
1.11 Značajni pokazatelji privredne aktivnosti zone evra

Pokazatelj	Period	Očekivani podatak	Aktuelni podatak	Prethodni podatak
Industrijske porudžbine, Nemačka, m/m	Dec.	0,2%	-1,3%	0,2%
Stopa nezaposlenosti, zona evra	Dec.	7,5%	7,5%	7,5%
Stopa inflacije, zona evra, preliminarni podatak, y/y	Dec.	1,3%	1,3%	1,0%

Izvor: Bloomberg.

1.12

Kriva prinosa državnih obveznica Nemačke (na dan, na godišnjem nivou, u %)

Izvor: Bloomberg.

Prema preliminarnim podacima, inflacija u zoni evra iznosi 1,3% u decembru u odnosu na isti mesec prethodne godine, nakon 1,0% u novembru. Brži rast ukupne inflacije posledica je rasta cena energenata, odnosno bržeg rasta cene nafte kao posledica geopolitičkih tenzija. Bazna inflacija je nepromenjena i iznosi 1,3%, dok je inflacija u oblasti usluga smanjena sa 1,9% na 1,8%.

Na nedeljnem nivou nema značajne promene prinosova, a na volatilnost najviše utiču geopolitičke tenzije

Indeks spremnosti za ulaganja zone evra, koji objavljuje Evropska komisija, u decembru je blago porastao u odnosu na prethodni mesec, sa 101,2 na 101,5 (očekivano 101,4). Komponenta poslovne klime beleži pad sa -0,21 na -0,25, kao i komponenta poverenja industrije (sa -9,1 na -9,3) i poverenja potrošača (sa -7,2 na -8,1), dok je komponenta u oblasti usluga povećana sa 9,2 na 11,4. U proseku vrednost indeksa iznosi 101,2 u četvrtom tromesečju, što je manje od 102,5, koliki je prosek u trećem tromesečju.

Stopa nezaposlenosti u zoni evra u novembru iznosila je 7,5% (7,9% u novembar 2018. godine), u skladu sa očekivanjima i nepromenjeno u odnosu na podatak za prethodni mesec.

Industrijska proizvodnja u Nemačkoj povećana je u novemburu za 1,1%, što je iznad očekivanja (0,8%), nakon pada od 1,0% prethodnog meseca. U odnosu na isti mesec prethodne godine, industrijska proizvodnja smanjena je za 2,6%, nakon smanjenja od 4,6% na kraju prethodnog meseca. Nivo proizvodnje u dva meseca poslednjeg tromesečja 2019. niži je za 0,6% od prosečnog nivoa u trećem tromesečju, što negativno utiče na BDP za oko 0,2 p.p., odnosno ukazuje na tromesečni rast BDP-a u Nemačkoj od 0,2%.

Iako podaci pokazuju da se proizvodnja stabilizovala u uslovima manjih trgovinskih neizvesnosti i da se spremnost za ulaganje oporavila, ne očekuje se brži oporavak u narednom periodu, a u prilog tome su i slabi podaci o porudžbinama.

Porudžbine u Nemačkoj neočekivano su smanjene za 1,3% u novembru (očekivan rast 0,2%), nakon rasta od 0,2% tokom oktobra. Smanjenje u novembru je najveće od jula ove godine i posledica je pada tražnje za investicionom robom iz inostranstva. Domaća tražnja raste za 1,6%, a inostrana opada za 3,1%. Takođe, proizvodnja automobila u Nemačkoj smanjena na najniži nivo od 1996. godine. Prema procenama Bundesbanke, nemačka ekonomija će verovatno zabeležiti stagnaciju u četvrtom tromesečju 2019. godine, dok će rast u ovoj godini biti ispod 1%.

II Kretanja na tržištima izabralih zemalja u razvoju

2.1

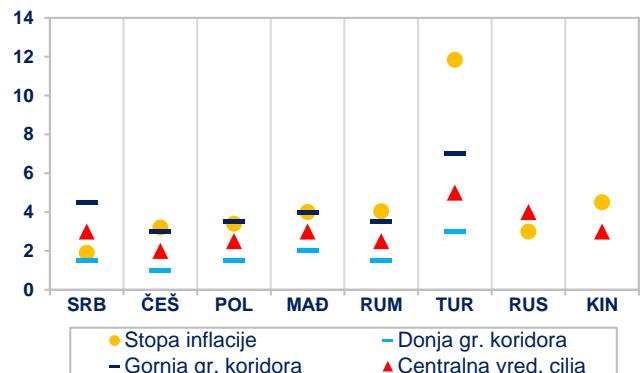
Referentne kamatne stope centralnih banaka zemalja u razvoju

Centralne banke	RKS (u %)	Promena (u p.p.)	Datum promene	Naredni sastanak	Očekivanje (u %)*
Srbija (NBS)	2,25	-0,25	7. 11. 2019.	13. 2. 2020.	-
Češka (CNB)	2,00	+0,25	2. 5. 2019.	6. 2. 2020.	-
Poljska (NBP)	1,50	-0,50	4. 3. 2015.	5. 2. 2020.	-
Madarska (MNB)	0,90	-0,15	24. 5. 2016.	28. 1. 2020.	-
Rumunija (NBR)	2,50	+0,25	7. 5. 2018.	7. 2. 2020.	-
Turska (CBRT)	12,00	-2,00	12. 12. 2019.	16. 1. 2020.	12,00
Rusija (CBR)	6,25	-0,25	13. 12. 2019.	7. 2. 2020.	-
Kina (PBoC)	4,35	-0,25	23. 10. 2015.	n/a	-

Izvor: Bloomberg / *samo dostupni podaci, nisu realizovane ankete za sve zemlje.

2.2

Inflacija u zemljama u razvoju (u %, YoY)

Izvor: Bloomberg i sajтовi centralnih banaka (poslednji podatak).

Dešavanja na lokalnim tržištima

Početkom izveštajnog perioda objavljen je podatak o stopi inflacije u Poljskoj za decembar, koja je iznosila 3,4%, što predstavlja najviši nivo inflacije u poslednjih više od sedam godina. Podatak je bio znatno iznad očekivanja tržišnih analitičara (2,8%), kao i iznad podatka iz novembra (2,6%), što se ubrzalo i na krivu prinosa obveznice Poljske (povećana paralelno naviše). U nastavku izveštajnog perioda najznačajnije su povećani prinosi na desetogodišnje poljske državne obveznice u lokalnoj valutu (za 20 b.p. tokom perioda). Nakon objave ovog podatka, održan je i sastanak Narodne banke Poljske, na kojem su kamatne stope očekivano zadržane na nepromenjenom nivou. U saopštenju se navodi da Monetarni odbor veruje da će se, nakon privremenog rasta u T1 2020, stopa inflacije vratiti ka ciljanom nivou. Uprkos pogoršavanju inflacionih izgleda u decembru, kao i očekivanom rastu inflacije početkom 2020, tržišta očekuju nepromenjen nivo kamatnih stopa Narodne banke Poljske u 2020. godini.

Krajem izveštajnog perioda objavljen je podatak o stopi inflacije u Rusiji za decembar (3,0%), koja je bila znatno niža od novembarske (3,5%) i ispod očekivanja analitičara.

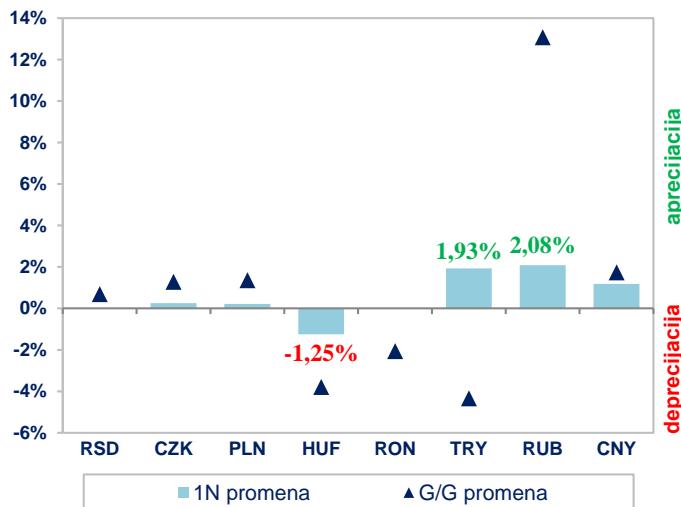
Najznačajniju aprecijaciju prema evru zabeležila rublja, koja je tokom perioda ojačala za oko 2,1%

Početkom izveštajnog perioda, Ministarstvo finansija Rusije je objavilo da se planira povećanje deviznih intervencija, odnosno da planira kupovinu deviza u protivvrednosti od 18,2 mlrd rublji (blizu 300 mln dolara) na dnevnom nivou u periodu od 15. januara do 6. februara, što je znatno iznad očekivanja tržišta i gotovo dvostruko više od kupovine u prethodnom periodu (9,3 mlrd rublji).

Nakon znatnog slabljenja turske lire prema evru u decembru 2019. godine (5,1%), lira je od početka 2020. godine zabeležila umeren oporavak (1,9% tokom perioda). Aprecijacija lire prema evru zabeležena je u uslovima ublažavanja geopolitičkih tenzija između SAD i Irana, što je uticalo na oporavak spremnosti investitora za ulaganje u zemlje u razvoju.

2.3

Promena lokalnih valuta izabralih zemalja u razvoju prema evru

Izvor: Bloomberg, osim za RSD (srednji kurs NBS).

2.4

Prinosi desetogodišnjih državnih obveznica u lokalnoj valuti

	Prinos (u %)	Promena u p.p.	
		1w	YoY
Srbija	2,984	-0,002	-1,774
Češka	1,578	0,022	-0,233
Poljska	2,258	0,195	-0,577
Madarska	2,017	0,075	-0,888
Rumunija	4,304	-0,072	-0,282
Turska	11,280	-0,770	-4,940
Rusija	6,210	-0,150	-2,270
Kina	3,074	-0,065	-0,058

Izvor: Bloomberg, osim za Tursku (Reuters).

III Kretanja na tržištima zlata i nafte

Zlato

Tokom posmatranog izveštajnog perioda, cena zlata je zabeležila rast od 0,69%. Ona se kretala u rasponu od 1.548,89 do 1.571,94 dolara po finoj unci zlata (vrednost na kraju dana, Bloomberg Composite London).

Cena je u posmatranom periodu bila izrazito volatilna. Do polovine nedelje je rasla, na što je znatno uticala neizvesnost po pitanju mogućeg ratnog sukoba između SAD i Irana. Nakon toga je usledio pad cene zlata pod uticajem smirivanja tenzija na relaciji Vašington–Teheran.

Nakon raketnog napada, koji je 7. januara Iran izveo na vojne baze u Iraku (kao odgovor na prethodni napad bespilotnom letelicom SAD i atentat na vojnog komandanta Irana), usledila je izrazito povećana tražnja za zlatom. Tražnja za aktivom sigurnog utočišta (*safe haven asset*) usledila je zbog povećanog straha tržišnih učesnika da bi slični napadi mogli biti početak većeg vojnog sukoba. Sve to je u jednom trenutku trgovana na Azijском tržištu, uticalo na to da cena zlata probije granicu od 1.600 dolara po unci (prvi put nakon 2013. godine).

Cena zlata dostigla nivo od 1.611,42 dolara po unci (prvi put nakon 2013. godine)

Nakon toga obe strane su odustale od daljeg produbljenja sukoba, tako da se i cena zlata vratila na ispod 1.550 dolara po unci. Objavljanje lošijih od očekivanih podataka s tržišta rada u SAD (NFP) uticalo je na ponovni rast cene zlata, poslednjeg dana posmatrane nedelje.

3.1

Zlato (USD po unci)

Nafta

Tokom posmatranog izveštajnog perioda, cena nafte tipa brent smanjena je za 5,32%. Ona se kretala u rasponu od 65,29 do 69,02 dolara po barelu (vrednost na kraju dana, Bloomberg Composite London).

Tokom posmatranog perioda cena nafte tipa brent smanjena za 5,32%

Nakon rasta cene nafte pre izveštajnog perioda usledio je njen pad do kraja nedelje. Cena sirove nafte nakratko je dostigla maksimalni nivo u poslednja četiri meseca, nakon što je Iran lansirao balističke rakete na dve vojne baze u Iraku. Napad na vojno osoblje SAD i Iraka izveden je u znak odmazde za atentat na iranskog komandanta. Sve to je izazvalo strah tržišnih učesnika od proširenja ratnog sukoba na Bliskom istoku. Smirivanje situacije između SAD i Irana, kao i objavljanje podataka o rastu zaliha sirove nafte, značajno su uticali na pad cene nafte. Nakon objavljanja manje od očekivane i prethodne vrednosti NFP podatka, cena nafte dalje je smanjena.

3.2

Cena nafte tipa brent (USD po barelu)

